

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕНДАУМЕНТІВ НА РІВНІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

На сьогоднішній день функціонування та розвиток закладів середньої освіти перш за все залежить від їх фінансової стійкості, яку держава забезпечує лише частково.

В якості додаткового джерела формування фінансових ресурсів загальноосвітніх закладів сьогодні слід розглядати добровільні пожертвування фізичних і юридичних осіб, а також грошові кошти, отримані загальноосвітньою установою у формі дарунка або за заповітом. Одним з ефективних інструментів, що забезпечує використання додаткових джерел навчальними закладами, є ендаумент, або цільовий капітал.

Ендаумент - це цільовий благодійний фонд, створений для довгострокового фінансування некомерційних організацій. Отримані від благодійників кошти некомерційна організація вкладає в цінні папери, депозити, нерухомість, акції та інші активи. Доходи, отримані від вкладення цих благодійних коштів в активи інших організацій, некомерційні організації витрачають на цілі у відповідності зі своїм Статутом і договором пожертви [1, с. 464].

В якості благодійників, які здійснюють внески можуть виступати як юридичні, так і фізичні особи, в тому числі органи державної та місцевої влади.

Дане джерело по ряду об'єктивних і суб'єктивних причин до сьогоднішнього часу не отримало в Україні широкого поширення. Відсутність нормативно-правових та організаційних умов для організації і поширення благодійництва є основною перешкодою в функціонуванні подібних фондів у

системі загальної освіти. Однак, загальноосвітні установи у рамках законодавства є некомерційними організаціями, тому вони можуть використовувати у практиці свого фінансування механізм ендаумента.

Аналіз зарубіжної практики показує, що існує дві схеми формування і використання коштів, отриманих за рахунок благодійності. У першому випадку при організації ендаумента власником і бенефіціаром доходів від ендаумента є лише загальноосвітній заклад. Механізм роботи ендаумента в цьому випадку в нашому баченні представлений на рис.1.

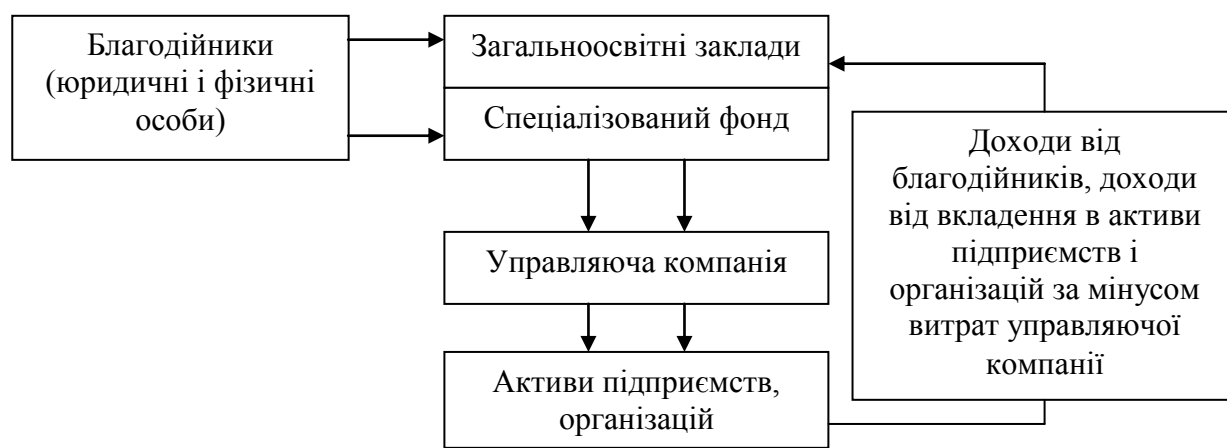

Рис. 1. Схема організації роботи ендаумента у випадку, коли власником грошових коштів виступає загальноосвітній заклад

При даному варіанті організації роботи ендаумента відповідно до чинного законодавства витрати фінансуються за рахунок доходів ендаумента, підлягають відокремленому бухгалтерському обліку. Ведення бухгалтерського обліку та звітності підлягають обов'язковому щорічному аудиту.

У другому випадку при організації ендаументів власником грошових коштів, отриманих від благодійності, виступає спеціалізований фонд (ендаумент-фонд), а одержувачем доходів від благодійних пожертвувань є загальноосвітній заклад. Функції спеціалізованого фонду зводяться до формування та централізації грошових засобів від благодійників та розподілу доходів отриманих від вкладення благодійних коштів в активи інших підприємств і організацій в окремому регіоні. Схема організації роботи

ендаментів у випадку, коли власником грошових коштів виступає спеціалізований фонд, в нашому баченні представлена на рис. 2.

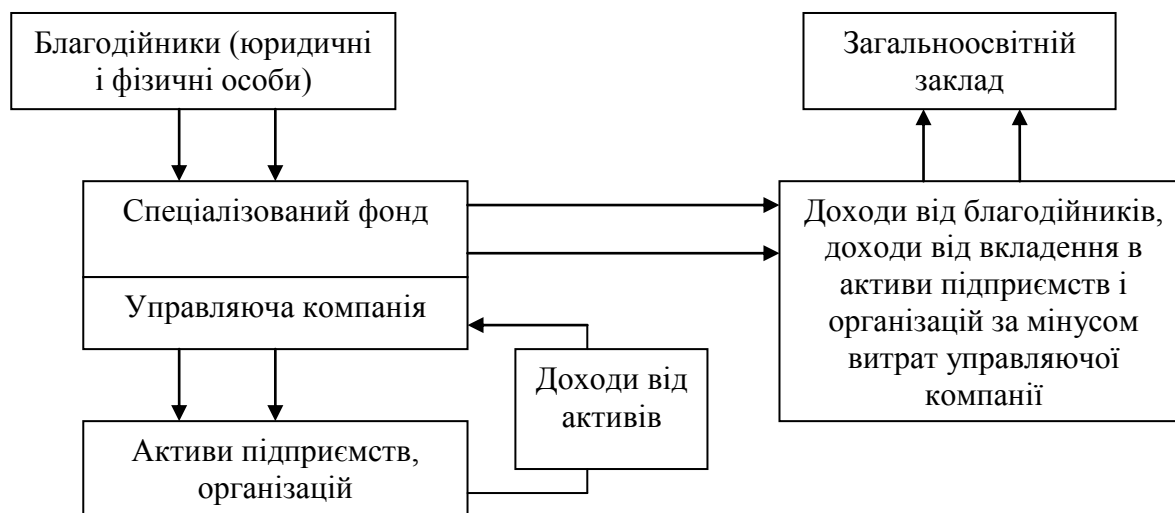

Рис. 2 Схема організації роботи ендаментів у випадку, коли власником грошових коштів виступає спеціалізований фонд

Друга схема організації роботи ендамента має ряд переваг в порівнянні з першою схемою: По-перше, в першій схемі загальноосвітній заклад може здійснювати лише певні види діяльності, встановлені органами управління освітою. По-друге, загальноосвітній заклад як некомерційна організація зобов'язана створити Опікунську раду, яка повинна здійснювати контроль за використанням доходів, одержаних від вкладення благодійних коштів в активи інших організацій. Дана рада розробляє і коригує фінансовий план за доходами і їх використання в рамках роботи ендамента. Рада визначає конкретне призначення і цілі витрачених коштів, а також термін, на який формується ендамент. В раду входять представники самого загальноосвітнього закладу, благодійники та незалежні експерти з сфері освіти (представники засновника). По-третє, фінансова діяльність загальноосвітнього закладу повинна бути відкритою і прозорою для громадськості. По-четверте, спеціалізовані фонди, які капіталізуються за рахунок благодійних пожертвувань в другій схемі роботи ендамента можуть створювати як самі загальноосвітні установи, так і інші юридичні особи, в конкретній організаційно-правовій формі [2].

При використанні другої схеми ендаумента загальноосвітні установи потрапляють під обмеження щодо видів діяльності, але при цьому звільняються від більшої частини вище перерахованих обмежень за схемою роботи. Отже, друга схема більш простіша в роботі і організації на місцях.

Охарактеризуємо механізм роботи ендаумента в системі загальної освіти, переважно спираючись на другий варіант організації роботи системи ендаумента. Пожертви від благодійників на підставі договору пожертви загальноосвітній установі надходять в оперативне управління керуючої компанії, на підставі попередньо укладеного договору довірчого управління між компанією і загальноосвітнім закладом. У якості керуючої компанії можуть виступати юридичні особи, які спеціалізуються на вкладанні коштів в активи інших високоприбуткових підприємств, або у власний бізнес. Вибір керуючої компанії є прерогативою загальноосвітнього закладу. Вклавши кошти в активи високоприбуткових підприємств, управляюча компанія відповідно до договору перераховує загальноосвітній установі, яка в даному випадку є власником благодійних коштів, які надійшли в управляючу компанію, доходи від їх вкладення в активи високоприбуткових підприємств. Доходи, які надійшли на рахунок загальноосвітнього закладу далі можуть бути спрямовані на цілі, визначені Статутом загальноосвітнього закладу і договором пожертви. Крім цілей використання доходів від благодійних коштів, договір пожертви може містити й інші умови, наприклад, термін використання. Загальноосвітній заклад складає фінансовий план з використання доходів, отриманих від управляючої компанії, що буде одним з основних документів при публічному звіті перед колективом загальноосвітньої установи, та благодійниками. Як правило, контроль за використанням доходів від вкладення благодійних коштів, здійснює сам благодійник і громадськість, що дозволяє зробити механізм фінансування більш прозорим та ефективним.

Механізм формування фінансових ресурсів загальноосвітнього закладу за рахунок доходів від благодійних коштів може бути припинений у випадках:

- Виконання умов, передбачених договором пожертвування;

- Закінчення строку, зазначеного в договорі пожертви, на який був сформований фонд, незалежно від того, досягнута мета чи ні;
- Ліквідація загальноосвітнього закладу або його реорганізації у зв'язку з реструктуризацією регіональної системи освіти;
- Рішення суду, у разі неодноразових грубих порушень використання доходів від благодійних коштів [3, с. 94].

Разом з тим необхідно відзначити, оскільки доходи від ендаумента йдуть тільки на цілі освіти та термін їх дії обмежений, то благодійні кошти не можна розглядати як довгострокові власні кошти і виключно на них будувати свою статутну діяльність. Тим не менш, доходи від використання схеми ендаументів можуть стати додатковим джерелом формування фінансових ресурсів загальноосвітніх навчальних закладів.

Література

1. Прус Л.Р. Застосування ендаумент-фондів у формуванні фінансового потенціалу некомерційних організацій / Л.Р. Прус // Торгівля і ринок України. - № 27. 2009. – С. 463-469.

2. Ендаумент-фонд [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82>.

3. Кочетков Г.Б. Эндаументы, их роль в формировании системы высшего образования в США / Г. Б. Кочетков // США. Канада: Экономика. Политика. Культура — США: Экономика, политика, идеология: Научный и общественно - политический журнал / гл. ред. Э. А. Иванян.— 2008. N10(466).— С.91-108.